Ч. 27 Пятниця 6 (18) лютого 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адміністрация**: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Сойм краєвий.

(23 засїдане з дня 10 лютого 1898).

На сїм засїданю піднирав пос. Малаховский петицию міста Львова о основане у Львові музея для історії культури.

Відчитано петицию (на внесенє пос. Абрагамовича) ґр. Генр. Скарбка, куратора Скарбківскої фондациї. З тої петициї показує ся, що посесори заплатили готівкою і рахунками 70.016 зр. Петицию передано комісиї буджетовій.

Громаді Мости великі удїлено концесиї на побиранє оплати по 5 зр. від гектолїтра алькоголю; від руму і араку та лікерів 1 зр. 50 кр.; від пива 1 зр. 20 кр.; від меду 3 зр. — Раді повіт. в Снятинї позволено затягнути позичку в сумі 20.000 зр. і 250.000 зр., першу суму на будову шпиталю, другу на основанє каси задаткової.

На внесенє комісиї громадскої поручено Видїлови краєвому предложити проект закона о ординациї виборчій для 30 міст обнятих законом з 13 марта 1889.

Пос. Окуневский жалував ся на то, що на порядок дневний приходять за часто такі справозданя, котрі посли не мали часу перестудиювати. Відтак зазначив бесїдник, що Видїл краєвий переводить контролю над громадами і повітами без взгляду на народність і переконаня полїтичні, але ту контролю треба би в ширшій мірі виконувати. Бесїдник ставив слїдуючі резолюциї.

1) щоби Видїл краєвий заняв ся ревно виплатою належитостий громадам за перероблені престациї на дорогах краєвих (на будучність); — 2) щоби застановив ся над справою додатків громадских від ґрунтів селяньских, положених в сусїдних громадах а належачих до селян другої сусїдної громади. — 3) щоби Видїл краєвий боронив зверхности громадскі перед надужитями властий повітових в цїлях виборчих і аґітацийних. — Опісля ухвалено внесеня комісиї з малою поправкою і першу та другу резолюцию пос. Окуневского з додатком пос. Яворского до другої в тім напрямі, щоби о результатї доходжень Видїл краєвий здав справу соймови. Третю резолюцию пос. Окуневского відкинено.

На внесенє комісиї господарства краєвого ухвалено: 1) 76.672 зр. на реґуляцию несплавних рік: — 2) 63.797 зр. на піддиранє поменших робіт мелїорацийних; — 3) етат краєвого бюра мелїорацийного постановлено збільшити о заступника директора, 3 старших інжинірів, 1 інжиніра II-гої кляси, 3 інжинірів-адюнктів, 1 асистента комасацийного. За то зносить ся 6 посад інжинірів-асистентів і 3 посади практикантів; — 4) уповажняє ся Видїл краєвий до установленя в 1898 р. інструктора для культури торфовиск в платнею 1500 зр. річно і додатком на обїздки 500 зр., під услівем, що правительство дасть половину тої платнї. — 5) ухвалено проект закона о запомогах на осушенє багон Олеськах, а титулом додаткової запомоги на 1898 р. на осушенє тих багон ухвалено 13.293 зр.;

6) ухвалено завізвати правительство: а) щоби проект робіт мелїорацийних предложило як найскорше до санкциї; б) щоби властям адміністрацийним поручило заводити безпроволочно примусові спілки водні для приписаних законом предприємств мелїорацийних; в) щоби при наданю концесий на будову зелїзниць і при будові доріг державних, глядїло на то, щоби фундаменти мостів були так глубоко закладані, аби вода могла свобідно перепливати; — г) щоби предложило проект новелї до закона з 28 грудня 1887 увільняючий від обовязку обезпечуваня робітників від нещасливих пригод при роботах мелїорацийних, при котрих як н. пр. при дренованю нема ніякої небезпечности;

7) ухвалено завізвати правительство, щоби прискорило утворенє ревірів рибацких на краєвих ріках; — 8) взиває ся Видїл краєвий: а) щоби при дорогах краєвих, повітових і субвенционованих громадами зарядив в міру потреби і на жаданє властителїв ґрунту поглубленє мостів і перепустів водних і щоби при нових закладав глубші фундаменти; — б) щоби до комісий реамбуляцийних делеґував інжиніра бюра мелїорацийного для заступаня інтересів краєвої культури.

Наконець ухвалено резолюцию пос. Меруновича о завізванє правительства в справі прискореня будови каналів сплавних і резолюцию пос. Скалковского в справі реґуляциї горішного Днїстра, а іменно, щоби предложено до санкциї краєвий закон з 1897 р. в сїй справі.

На внесенє комісиї дорогової ухвалено збільшити технїчно-дороговий етат службовий о 1 старшого інжиніра, 2 інжинірів II. кляси,

---

6)

Найстарша і найбільша держава

або

Хіна, єї минувшість і теперішність.

(Після Гессе-Вартеґґа, Е. Вольфа, ґр. Б. Сеченїого і др. зладив К. Вербенко).

II.

Загальні черти хіньскої культури. — Всїлякі стани в хіньскім народї. — Конфуций і єго наука. — Ляо-це, буддгізм або лямаїзм. — Трояка віра і віротерпимість. — Перші початки християньства в Хінї. — Християньскі місиї і їх місіонари.

(Дальше).

Камінний памятник Несториянів в місточку Шін-ґан-фу, в провинциї Шен-сі, подає нам історию перших християн в Хінї. З неї виходить, що хіньскі цїсарі через півтора сотки лїт не противились новій науцї, а проповідникам єї не скупили своєї опіки. Одного сьвященика, якогось Олопуна, приймав хіньский цїсар в 635 р. на авдиенциї в своїй палатї, а відтак видав розпоряджене, котре кінчить ся словами: „Позвольте новій науцї ширити ся свобідно по сїй державі“. Слїдуючі цїсарі брали так само опіку християн, і в цїлій сотцї міст побудовано монастирі. Під конець осьмого а в початком девятого столїтя почали буддгайскі проповідники ширити свою віру і тим шкодити християнам. В р. 841 удало ся ісповідникам віри Ляо-це, т. зв. Тао-це, намовити цїсаря, що би він видав розпоряджене проти буддгістів. Тао-це стали переслїдувати буддгістів а разом з ними і Християн. Церкви і монастирі попалено і порозвалювано, а Несторияни від тої пори не могли вже удержатись в Хінї. Марко Польо згадує ще про християньскі церкви в Хінї, а навіть каже, що в самім Пекінї відзивали ся християньскі дзвони, але то річ не певна, чи то були дїйстно ще несторияньскі церкви.

При сїй нагоді не від річи буде сказати дещо про сам памятник. Крайтнер, котрий описує подорож ґр. Сеченїого, розповідає про сей памятник так: Може на три „лї“ (півтора кільометра, або анґлїйска миля) від брами міста знаходять ся розвалини давної церкви, обведені муром, а буддгайский духовник, котрому ми обіцяли дати почестунок, завів нас зараз до памятника. Він знаходить ся в пустім місци, де повно румовища з давної церкви і слїди давних гробів. На місцях давних гробів стоять камінні нагробники, записані від вершка аж до самого споду хіньскими знаками, та спочивають на постаментах, представляючих по найбільшій части величезну черепаху. Отже межи тими нагробниками знаходить ся і згаданий памятник. Єсть то великий вапняковий цїлець (монолїт, витесаний з одного каменя) на 3 метри високий, 95 центиметрів широкий а 35 центим. грубий; і він також спочиває на черепасї. Передна єго сторона єсть записана хіньскими знаками. По серединї записаної сторони єсть трикутник а на нїм хрест, котрого рамена кінчать ся лїліями. Другі боки того памятника записані сирийским письмом і такими самими знаками яких уживали давні Несторияни.

В триста лїт по Марку Польо, в роках 1579 і 1581 зайшли до Хіни перші католицкі місіонарі, Єзуїти Михайло Руджджеро і Матій Річчі. Річчі пустив ся з Кантону на північ і зайшов аж до Нанкіну, де помер в 1610 р. Цїсар приняв єго дуже прихильно, а Річчі під єго опікою навернув на християньство богато знатних Хінцїв; донька одного з навернених, звістна під іменем Кандіди, побудовала 39 церков і казала своїм коштом видруковати 130 книг, та вислала богато хіньских місіонарів до других провинций, щоби они там проповідували віру Христову. За першими Єзуїтами прийшло відтак богато других, котрі під опікою послїдного цїсаря з династиї Мінґів, а відтак за двох перших цїсарів з династиї Манджу, не лиш ширили християньство, але й европейску культуру. В Пекінї основували они цїсарску зьвіздарню (астрономічну обсерваторию), видавали що року хіньский календар (річ у Хінцїв великої ваги і право, котре прислугує лиш цїсареви), научили Хінцїв відливати пушки, та написали богато ґеоґрафічних дїл о Хінї. Під могучим покровительством цїсаря і єго двору стала католицка віра ширити ся дуже значно. Але незадовго прийшло межи цїсарем а місіонарами до непорозуміня. Цїсар не міг того поняти, як може хтось перебуваючи в єго державі слухати ще когось иншого, ось як місіонарі папу в Римі; він видав отже в 1724 р. розпоряджене, забороняюче ширити в Хінї католицку віру. Всїх місіонарів, з вимкою лиш

6 інжинірів-ад'юнктів, 10 старших кондукторів. За то зносить ся 6 посад асистентів-техніків, 2 рисовників, 4 кондукторів I. кл., 6 кондукторів II. кл. і 4 кондуктори III. Кондукторам III. кл. підвисшує ся платню на 600 зр., кондукторам II. кл. на 700 а кондукторам I. кл. на 900 зр. річно і 150 зр. додатку активального.

Опісля завела ся ширша дискусия над справозданєм комісиї громадскої в справі зміни деяких постанов статута міста Львова. Ухвалено проєкт закона.

Поручено Видїлови виготовити проєкт зміни закона з 1887 в справі утвореня двох або більше посад інспекторів шкільних в тих округах, де єсть за велике число шкіл або кляс. —Знижено престациї на платню для учителїв'р громади Камінка струмилова з 1900 на 1500 зр. — Наконець відчитано ще внесеня і інтерпеляциї, між иншими внесенє пос. Варжехи, щоби правительство завело топки соли півкільової ваги.

Вісти політичні.

О речинци скликаня Ради державної розійшлась чутка, після котрої Рада державна мала би бути скликана вже не в першій половині марта, але аж з початком цьвітня, бо раз декотрі сойми будуть радити аж до половини марта, а відтак і нові розпорядженя язикові можуть бути аж пізнїйше видані, як то первістно було постановлено.

В задарскім соймі підчас дебати адресової домагали ся Хорвати прилученя Дальматиї до Хорватиї і жадали, щоби то було висказано в адресї. Сербскі і італїяньскі посли спротивились тому рішучо.

В угорскім парляменті сказав міністер справ заграничних відповідаючи на інтерпеляцию, що в Саболцкім комітатї запанував вже не якийсь рух социялїстичний, але формальний заговір проти держави і длятого акция правительства конче потрібна.

Після Berl. Tageblatt Росия лиш на око держить ся тепер здалека від кандидатури грецкого кн. Юрия на ґубернатора Крети, але она поведе справу так, що Кретийцї самі виберуть собі кн. Юрия дорогою загального голосованя. З Петербурга знов доносять, що Кретийцї прислали адресу цареви, в котрій дякують єму за поставлене кандидатури кн. Юрия а цар казав їм подякувати за адресу і обіцяв свою опіку.

В справі процесу Золї повіяло вже иншим вітром. В Парижи пастав спокій а противники Золї під впливом візнань знатоків письма і з обави контрдемонстрациї робітників притихли.

Новинки.

Львів дня 17-го лютого 1898.

— **Іменованя.** П. Міністер внутрішних справ іменував ґеометрів евідєнцийних Касп. Курка, Фел. Нагановского і Фр. Вержховского старшими ґеометрами.

— **Ц. к. Дирекция почт і телеґрафів** оповіщує: В наслїдок порученя ц. к. Міністерства торговлї зносить ся з днем 28-го лютого с. р. телеґрафічна стация в Лопушанцї-Млинах. В наслїдок того придїлює ся місцевости: Лопушанку, Недїльну, Стрілки, Топільницю, Туре і Тисовицю до уряду почтово-телеґрафічного в Спасї, а місцевости Ясеницю замкову і Розлуч до Турки коло Хирова.

— **В справі зниженя лїт служби** учителям народних шкіл була ві второк у Є. Е. п. Маршалка краевого гр. Стан. Баденїого депутация головного заряду товариства педаґоґічного. П. Маршалок не робив надії, аби та справа могла бути вже в тім роцї успішно полагоджена, а то з тої причини, що стан краевих фінансів в сїм роцї непевний в наслїдок заведеня нового особисто-доходового податку.

— **З тов. „Просьвіти“.** В місяци січни 1898 р. внесли до ц. к. Намістництва подана о основане нових читалень „Просьвіти“ отсих 26 громад: 1) Суховоля з повіту брідского; 2) Опака з чешанівского; 3) Скородинцї з чортківского; 4) Чорнокінцї великі і 5) Коцюбинчики з гусятиньского; 6) Манастир з ярославского; 7) Завадка і 8) Станьків з калуского; 9) Заставче з підгаєцкого; 10) Валява і 11 Горохівцї з перемиского; 12) Кривчичі з перемишляньского; 13) Любича камеральпа з равского; 14) Фирлїїв, 15) Клещівна і 16) Чернів з рогатиньского; 17) Коропуж і 18) Гонятичі з рудецкого; 19) Деренївка з теребовельского; 20) Ольшаниця і 21) Олеша з товмацкого; 22) Ясениця замкова з турчаньского; 23) Дзвиняч із залїщицкого; 24) Кійданцї із збаражского; 25) Розваж і 26) Торгів із золочівского. — Всїх читалень „Просьвіти“ (заложених і зголошених) по конець січня 1898 р. було 548.

— **Проєкт реґуляциї русла Полтви**, виготовлений старшим інжинєром видїлу краевого Тадеєм Сїкорским, розсотрювано оногди на засїданю ради міста Львова, при чім п. Сїкорский виложив користи з тої реґуляциї, а то охорону від повений і мелїорацию ґрунтів в долинї Полтви аж до Буська. Раду міста особливо обходило питане, чи проектована реґуляция подає користи і для міста Львова, і в такім случаю місто причинилось би до загальних коштів реґуляциї. І признано, що реґуляция і поглублене русла Полтви в обсягу Львова були би користні головно для цїлий каналїзациї і відпроводу нечистоти. Отже узнано за потрібне вибетонувати русло Полтви на просторони від міста аж до моста на Жовківскім гостинци і поглубити русло о 2 метри на площи нинїшної різницї, щоби був лїпший спад для відпроводу нечистоти.

— **Осторога для еміґрантів.** Після донесеня ц. к. посольства у Вашингтонї, виходить найбільше людий для гляданя золота в Аляшцї і Кльондік, в північній Америцї, з держави Вашингтон, а іменно з міста Сітль, котре єсть в тамошних околицях огнищем промислу. З оповіщеня секретаря держави Вашингтон в Олїмпії виходить, що подорож звідгам до золотих копалень в Аляшцї і Кльондік виносить 30 до 40 днїв, відповідно до того, чи їде ся морем до устя ріки Юкон, а дальше горі тою рікою, чи їде ся через гори до жерел Юкона а відтак в долину тої ріки човном. Секретар державний подає, що на ту дорогу треба що найменше 500 долярів (до 1300 зр.) на одну особу і то що найвисше на один рік та лише в тім случаю, коли подорож не стрічає на якісь непредвиджені перепони, та коли еміґрант жие незвичайно ощадно. Секретар державний звертає дальше увагу на небезпечности, на які виставлені ті, котрі вибирають дорогу через гори, іменно при переходї гірских потоків, також вказуе на некористні відносини підсоня. Лїто над Юконом треває коротко, зима там довга і остра; різкі переходи від морозу до спеки дуже часті. Крім того кождий, що вибирає ся до копалень золота

учених в Пекінї, вигнано з краю. Богато з них виїхало зараз, але деякі лишили ся і потайком проповідували віру Христову дальше.

Аж до 1842 р. католицка віра ширила ся дуже слабо в Хінї; від того року однакож зробила вже дуже великий поступ. До того причиняє ся головно то, що католицкі місиї удержують школи, опікують ся дїтьми і виховують їх на християн, що при монастирях заводять шпиталї і доми для дїтий сиріт. До шириня католицкої віри причиняє ся також дуже богато видаване на хіньскій мові всїляких часописий і книжок; сим займає ся головно друкарня єзуїтскої місиї в Ці-ка-веї, найбільша на цїлу хіньску державу.

Ширенєм католицкої віри займає ся в Хінї 8 місий. Найбільша з них єсть місия парискої семінариї; она числить 10 вікаріятів, около 250 місіонарів і яких 175.000 християн. Другою по сїй єсть єзуїтска місия (найстарша в Хінї, бо вже від 1660 р.); она має два вікарияти, 130 місіонарів і около 140.000 християн. Відтак суть місиї Лазаристів, Францісканів і Домінїканів; дальше, місия бельгійскої семінариї, міляньскої семінариї (від половини сего столїтя) і наконець місия Августинів основана в 1879. Замітне то, що катедральні церкви в Пекінї і Кантонї суть найбільшими будинками в сих містах. До шириня католицкої віри причиняє ся немало ще й то, що католицкі місіонарі старають ся о скілько можна шанувати хіньскі звичаї і обичаї, они убирають ся як Хінцї а навіть носять коси. Католицких місіонарів почали в послїдних часах наслїдувати і протестанти. Вартеґґ каже, що в Шанґаю видів кілька білявих місіонарок зі шведско-протестантскої місиї, котрі були поубирані зовсїм як хіньскі женщини.

Межи католиками на Всходї — каже Вартеґґ — єсть загальний погляд, що католицка віра ширила би ся ще далеко більше і скорше, як би не то, що Франция виступає яко одинока защитниця всїх католиків в Азиї а головно в Хінї. Не обходить ся при тім без полїтики. Французи вели вже пераз війну з Хінцями а ті тепер боять ся і думають, що ширене християньства під опікою Французів єсть лиш їх покривою для полїтичних цїлий, тим більше, що сьвітлї Хінцї, котрі вже інформують ся о тім, що дїє ся в сьвітї, знають, що Французи у себе дома виступають против католицких інституций. Они волїли би длятого, щоби католицкі місиї стояли під безпосередною опікою папи.

Протестантскі місиї датують ся лише що від початку сего столїтя. Першим протестантским місіонарем (т. зв. анґлїйскої церкви) в Хінї був др. Роберт Моррізон в 1807 р. Та й він один єсть найбільше заслуженим місіонарем. Під ту пору була в Хінї велика ненависть до всїх чужих людий і о якімсь проповідуваню віри не могло бути й бесїди; він взяв ся тогди до видаваня великого хіньского словаря і переклав цїлу біблїю на хіньску мову, чим зробив собі найбільшу славу. По панкінскім договорі в 1842 р., котрим Анґлїї відступлено Гонконґ а пять портів отворено Европейцям, прийшло до Хіни богато протестантских місіонарів і розпочало ся дїло навертаня Хінців на протестантизм. Тогди було ледви лиш кількадесять протестантів. Від того часу позволено їздити по краю, отворено ще й другі порти а протестантскі місіонарі стали поселювати ся в глубині краю, будувати церкви та заводити школи і шпиталї. Нинї єсть всего 40 всїляких протестантских товариств місийних, а їх місіонарі розкинені по цїлім краю. Число їх виносить 1300 Европейців (між тими 700 жінок) і 1657 Хінців. Протестантскі місіонарі суть по найбільшій части лиш Анґлїйцї, Американцї а відтак і Шведи. Число навернених на протестантизм Хінців (методисти, баптисти, лютерани, пресвітеріяни і т. д.) доходить всего ледви до 40.000. Коли взяти на увагу велике число місий і час, який они доси мали, то виходить з того, що один протестантский місіонар навертує на рік не більше як — одного Хінця.

Здаєсь, що не велику виїмку становлять і нїмецкі місиї протестантскі, хоч Нїмцї їх вихвалюють; то лиш правда, що они під взглядом свого дїланя стоять далеко висше, як анґлїйскі. Нїмецких протестантских місий єсть чотири: реньске товариство місийне, від 1847 р.; берлиньске товариство для піддержуваня євангелицких місий; загально євангелицко-протестантске товариство місийне і берлиньске женьске товариство місийне для Хіни. Три перші товариства, з котрих берлиньске єсть найбільше, мають всї разом 1200 хіньских членів.

Коли анґлїйскі і американьскі місиї осягнули де який успіх, то хиба ще найбільший (але все-таки дуже малий) в провінциї Фукієн та й то лиш межи сільским населенєм а не в містах. Так н. пр. найбільше протестантске товариство місийне в Хінї The Christian Mission Society в Шанґаю, де має великий інститут місийний, навернуло за 40 лїт всего лиш 33 Хінців на протестантску віру! Артур Менлї (Moule) в своїй книжці „Нова і стара Хіна“ каже, що в головнім осїдку товариства місийного Church Missionary Society, отже у великім містї Фучан по 11-лїтних трудах число хіньских християн було лиш дуже мале а поступу майже нїякого не було видко. Кнолїс знов розповідає в своїй книжці „Анґлїйске житє в Хінї“, що зійшов ся був з одним місіонарем, котрий через 12 лїт перебував в Хінї; коли єго спитав, кілько Хінців навернув він за той час на християньску віру, місіонар сказав єму, що — три!

Із сего чей видко досить докладно, який поступ робить християньска віра в Хінї. Коли возьмемо на увагу, що християньство в Хінї почало ся дїйстно ширити ще в шестім столїтю, отже ширить ся вже 1200 лїт; коли припустимо, що в Хінї за той час людність мимо всї-

мусить заосмотрити ся в потрібні знаряди, поживу і теплу оджі. бо копальні лежать далеко від людских осель в недоступних вертепах і горах.

— **Селяньска еміґрация.** Зі справозданя краєвого Виділу, предложеного соймови, виходить, що в часі від 1-го січня по конець вересня 1897 виеміґровало з 20 повітів галицких 3633 осіб. Еміґрация була звернена головно до Канади. Техсас і Пітсбурґа, а мала лише часть еміґрантів удалась до Арґентини. Найбільше осіб, бо 1084 виеміґровало з повіту борщівского, по нім слідує повіт бучацкий з 418 еміґрантами, заліщицкий (398 еміґрантів), теребовельский (382), чортківский (360), скалатский (216), ярославский (198), коломийский (191), тернопільский (122), підгаєцкий (95), цішанівский (42), самбірский (35), збаражский (34), кросненьский (33), брідский (31), бережаньский (14), перемиский (9), равский (9). снятиньский (3) і добромильский (1).

— **Сумний випадок.** В Карачинові під Яновом совгало ся в суботу 5-го лютого кількох хлопців на саджавці на подвірю господаря Загородного. 17-літний син сусіда Шрайнер стояв з боку і приглядав ся забаві. Розгніваний Загородний вибіг з хати і костуром ударив через плечі Шрайнера так сильно, що убив его на місци. При оглядинах лікарі ствердили зломанє стрижня хребетного. Убийника арештовано.

— **Дивачнє завіщанє.** В Габерсдорф під Віднем умер один дивак, котрий записав значний свій маєток в рівних частях шістьом сестрінцям і шістьом сестріницям, але під такими услівями: Кождий сестрінець має взяти за жінку панну або вдову, іменем Антоніна, кожда сестріниця має постарати ся о чоловіка Антона. Всї первородні діти з тих подружий мають одержати імена Антона або Антоніни, падто всї вінчаня повинні відбути ся в однім з днів сьв. Антония, отже або 17-го січня, або 10-го мая, або 13-го серпня і то в році 1898. Котрий або котра зі спадкоємців не додержить того услівя, тратить право до спадку.

— **Пригода на зелїзници.** В наслідок злого уставленя зворотниці наїхав вчера на стациї в Лубні, в Стириї, особовий поїзд ідучий з Ст. Міхаель на стоячий поїзд товаровий. Обі льокомотиви ушкоджені і кілька вагонів. З людий погиб один кондуктор на місци, другий тяжко ранений, а один легко.

— **Пожар від льокомотиви.** В Добрехові під Стрижовом в день Нового року, коли селяни находили ся в церкві на богослуженю, вибух пожар. Заняло ся від льокомотиви зелїзничого поїзду, що їде попід саме село. Шалений вітер вирвав з незаложеної добре печи іскри і вуглє і викликав також тим способом огонь в Стрижові. В Чудци, запалив спорохнїлу вербу в поли і пліт, а коло Віснькови заняв огнем купи навозу. На другий день находжено по полях кусники вугля, що походили з льокомотиви. Всї пошкодовані звернули ся в судовій дорозї до дирекциї зелїзниць о винагороду.

— **Нещастна пригода на зелїзници.** На двірци зелїзничім у Львові лучив ся в понедїлок дня 14-го с. м. випадок тяжкого покалїченя одного робітника, Ілька Брашка, занятого при виладовуваню дошок з воза. Він здоймив так неосторожно підпору піддержуючу дошки на отвертім возї, що ті упали, поломили ему ліву ногу повисше колїна на дрібні кусники і покалїчили его в кількох місцях. До раненого візвано тов. ратупкове, котре по уділеню першої помочи, відвезло недужого до шпиталя.

— **Женщини в мужеских одягах.** Як доносять декотрі париские часописи, узискало в Парижи 10 женщин полїцийний дозвіл носити мужеский одяг. Між ними находять ся такі панї, що належать до артистичного париского сьвіта. Зразу префект полїциї здивував ся, коли почув їх бажанє і не хотів позволити на таку зміну, скоро однак любительки мужеского одягу подали ему дуже „важні" причини, котрі їх приневолюють до тої зверхної зміни, змяк і уділив позволенє. Впрочім для Парижа то не новина, що женщини убирають ся по мужески. Вже від многих лїт ходить там в мужескім платю панї Дїоляфей, котра за заслуги, положені на поли археольогії, одержала власне дозвіл носити такий стрій, який окриває грішне тїло бридшої половини роду людского. Панї та убирає ся у того самого кравця, що єї чоловік, і додати належить, що мужеский стрій не віднимає нічого з єї чарівної, правдиво женьскої ґрациї. Другою женщиною, котра також від давна убирає ся по мужески, є артистка-малярка Рожа Бонер. Насуває ся також питанє, коли мужчини вступлять в слїди женщин і змінять свої плате на жіночі сукнї?

— **Катастрофа в синаґозї.** В місточку Дятлово, гродненьскої ґубернії на Литві, відбувало ся дня 2-го лютого в тамошній синаґозї велике богослуженє за упокій якогось славного рабіна. Найлучший проповідник в околици, запрошений нарочно на торжество, мав виголосити бесїду. Синаґоґа була переповнена, хто лише міг, тиснув ся до середини, мужчини на дїл, а женщини і дїти на деревляні ґалериї. Стиск був так великий, що хто вже там дістав ся, не міг анї вийти анї рушити ся з місця. Нараз роздав ся в божници тріск ломлячого ся дерева. То підлога деревляної ґалериї зачала пукати під тягаром зібраних. Счинив ся в однїй хвили переполох і всї кинули ся до дверий. Крик, верескі женщин, плач дїтий, брязкіт товчених вікон, через котрі ратував ся дехто утечию, всьо то зливало ся в один заглушаючий згук. По кількох мінутах божниця була порожна, але наслідки переполоху були страшні. Удушено 12 женщин, а 3 дівчини і один старий жид тяжко ранені. Кромі сего богато осіб віднесло лекші скалїченя, а богато з перестраху занедужало.

— **Помер** в Тїшинї, дня 14-го с. м., Андрій Ценцяла, заслужений польский патріот на Шлезку.

ляких змін, котрі більше менше з часом вирівнували ся, позістала та сама — 400 мілїонів душ; і коли наконець счислимо християн всїх віроісповідань разом та приймемо — певно, що аж надто велике — їх число 4 мілїони: то вийде з того, що за 1200 лїт стало в Хінї християнами ледви 4 мілїони душ. Як би отже ширенє християньства в Хінї поступало і дальше тим самим способом і в тій самій мірі, то хиба аж за 120.000 лїт всї Хінцї стали би Християнами. Ну, за той час чей сьвіт дуже змінить ся. Але возьмім скорший поступ в ширеню християньства на основі місий католицких, і коли від 1842 р. до 1894 р. стало там 1,092.818 Хінців християнами, то припустім, що за кождих 50 лїт навернено би кругло півтора мілїона Хінців на християньство. За сто лїт значило би то 3 мілїони, або за 1000 лїт 30 мілїонів, а за 10.000 лїт 300 мілїонів. Отже треба би почекати яких 13.000 лїт, заким би 400 мілїонів Хінців при дотеперішнім способі ширеня християньства стали Християнами. Дрібничка, лиш 13.000 лїт! Мабуть і за той час буде сьвіт хоч трошки инакше виглядати як тепер.

Але лишім численє на боці, а придивім ся, які причини, що християньство ширить ся в Хінї так поволи. Християньство само в собі то чувство і наука а одно і друге не дадуть ся не то Хінцям, але й взагалі всїм людем так борзо вщепити; до того треба вихованя і часу. Лиш вплив на змисли або примус можуть заводити скоршу зміну. Тут і зараз показує ся велике значінє обряду в ширеню віри, обряду приміненого до понятя і звичаїв народних. Католицка церков береже обряд і то поясняє нам висшість католицких місий в Хінї над протестантскими. До того ще католицкі місіонарі уміють пошанувати хіньскі звичаї. Хінцї кладуть велику вагу на зверхну форму; у них н. пр. уважає ся за щось дуже неприличного, коли незамужні женщини ідуть разом з мужчинами, або коли перебувають в чужім домі. Протестантскі місіонарі на то не зважають і держать у себе дома нераз і по кільканайцять мілїонерок та стягають тим в очах Хінців неславу на місию. Анґлїйскі місіонарі дбають передовсім о власну вигоду; заким возьмуть ся до дїла, дивлять ся на то, щоби насамперед на місиї добре загосподарити ся. Та й пізнїйше дїло місийне мало їх обходить. Они уважають ся передовсім панами сьвіта і Европейцями а Хінцї в їх очах то нарід дикий, котрий повинен приймити християньство на то, щоби став тим скорше анґлїйскою кольонією. Длятого то, коли давнїйший анґлїйский посол в Пекінї вибирав ся до Льондону і спитав князя Кунґа, чи не міг би він щось зробити для него в Льондонї, той відповів: „Чому нї? Постарайте ся о то, щоби Анґлїя не посилала до нас своїх місіонарів та не привозила опіюму".

Наконець треба ще й то зазначити, що Хінцї далеко приступнїйші для буддгізму або ісляму як для християньства. Деякі місіонарі кажуть отверто, що їм по многих лїтах труду не удало ся анї з одного Хінця зробити правдивого християнина. Вартеґґови розповідав один місіонар, що він одного разу в часї посухи застав своїх „навернених", як они покланяли ся будгайским божкам. Коли він їх за то зганив, то они відповіли ему: „Твій бог не поміг нам, то ми пробуємо тепер з нашими". Від хіньских християн можна і таке почути: „Будди бог добрий, християньский Бог також добрий, а два боги ще лїпше". Многі Хінцї приймають християньство лиш длятого, що можуть виучити ся в місийних школах анґлїйскої мови та читати і писати. Коли виучать ся, то й покидають християньство.

(Дальше буде).

ТЕЛЕҐРАМИ.

Зальцбурґ 17 лютого. Сойм ухвалив вислати до Є. В. Цїсаря з нагоди ювилею его панованя депутацию.

Гавана 17 лютого. Підчас експльозиї на американьскім корабли воєннім „Maine" згинуло 300 людий, богато єсть покалїчених а 100 уратовано.

Тенеріфа 17 лютого. Коло пригірка Анаґа розбив ся француский пароход фрахтовий, що плив з Марсилії до Кольон. Згинуло 49 пасажирів і 38 моряків корабельних. Капітан, перший офіцир і 6 моряків уратовано сля.

За редакцию відповідає: Адам Кюхонєцкий

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.